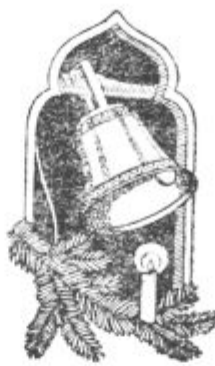

MIR LJUDEM

NA ZEMLJI . . .

Kako veselo je srce!
Pod jelko jaslice bleste!
Na slami dete božje spi,
krilatcev zbor doni:
„Le spavaj Jezušček sladko,
vsi te ljubimo srčno . . .“

Sveta noč

*Sveta, čudovita noč —
sladki, blažen mir,
srečo in božansko moč
dihaj v vsemir!*

*Temno moder ves obok
je neba — — skrivnost:
k nam prišel je človek — Bog,
kolika radost!*

*Zvezdice z nebesnih dalj
se lepo iskre:
da je rojen novi kralj,
svetu govore . . .*

Jezuškova hvaležnost

Na predvečer rojstva Gospodovega sta Marija in Jožef po betlehemskih ulicah zaman prosila prenočišča. Nihče izmed ljudi se ju ni hotel usmiliti, da bi jima nudil, če tudi trdo, pa vsaj toplo posteljo. Tako sta bila sveta človeka primorana, zateči se v siromašen hlev, kjer sta potem prenočila.

In v tem ubogem hlevu se je opolnoči rodil Kristus.

V tistem svečanem in pomenljivem trenutku je bedna živinca pokazala, da ima za pravkar rojenega Odrešenika mnogo več srca, kakor ljudje. Ovce in krave so se strnile okrog jasele, da obvarujejo Novorojenčka prepaha, najbolj požrtvovalen je bil pa sivi osliček, ki je do ranega jutra neprestano dihal v Jezuščka in ga grel s svojo sapo.

Na to uslugo starega oslička Gospod še v poznejših letih ni pozabil. In dočim je bornega sivca že od nekdanj zaničeval ves hudoben svet, ga je Odrešenik vseskozi ohranil v blagem spominu, kar je posebno lepo dokazal v tisti slovesni uri, ko se je, češčen od tisočglave množice, bližal Jeruzalemu. Za to triumfalno pot so mu razni imenitniki ponujali iskre konjiče in krasne vozove, toda Kristus se je rajši poslužil neznanega osla in jez-dil na njem svojo najslavesnejšo pot. S tem je Odrešenik najlepše dokazal hvaležnost do bedne živali, nam je pa dal zgled, da moramo biti hvaležni za vsako uslugo, za vsak najmanjši dar, pa naj pride od kogarkoli.

Božične navade in vraže

„Nebesa se široko odpro“

Že stari Slovani so imeli vero, da se jim je dvakrat na leto „odpiralo nebo“, zato je bilo dvakrat „narodno bdenje“. To je bilo ob „prvem“ božiču in koncem dvanajstdnevne dobe, t. j. o „bogojavljenu“ ali ob naših sv. Treh kraljih. Pozneje pa so si izbrali nekateri samo prvo, ostali pa drugo noč kot narodni običaj. Tako so tudi Slovenci verovali, da se „odpira“ nebo v božični noči opolnoči, ostali, zlasti štajerski Slovenci, pa so čakali na ta „čudež“ o sv. Treh kraljih. V Beli Krajini so hodili ljudje na sv. večer pred polnočnico iz hiš, da bi videli, kdaj se bodo nebesa odprla. Zakaj tisti, ki bi to videl, bi dobil

za škaf velika. Pri oknu so morali odbiti kos zidu, da je mogla žena z glavo nazaj v sobo. Do smrti je nosila debelo bučo. — Ponekod so do živeli srečo, da so videli odprto nebo le oni verniki, ki so se postili in tako postali vredni izredne sreče in milosti.

Živina v hlevu si pogovarja

Povsod po slovenskih deželah, pa tudi pri ostalih Jugoslovanih, je bila vraža, da na sv. večer govori živina, predvsem voli, krave in konji, zlasti opolnoči, ko se pogovarja o bodočnosti domače hiše, pa tudi o svoji bodočnosti. Drugod pa imajo vero, da govore sploh vse štirinogate živali.

vse, kar bi si požel. A v šegavi Beli Krajini tudi ta narodni običaj ni bil brez primesi šaljivosti. Tako priča pripovedka: Bila je uboga ženica, ki je tudi slišala o „odprtih“ nebesih. Gledala je skozi okno, molela glavo venkaj in čakala, kdaj se bo to zgodilo. In ko je to dočakala, je hotela naglo izreči željo: „Bog mi daj debelo kravo!“ V naglici pa se ji je zareklo: „Bog mi daj debelo . . . glavo!“ Pri tej priči ji je narasla glava

— Kdor hoče slišati in vedeti, kaj govori živina v tej noči, mora imeti s seboj praprotno seme od kresa ter mora iti skrivaj poslušat v hlev ali pa nad hlev. Dolenjci pravijo, da sliši živino le nedolžen človek, ki so mu nevedoma vsuli praprotnega semena v čevlji. Hudomušni Belokranjci pa pravijo, da ni treba za to nikakega praprotnega semena, temveč le — zdravih ušes. Ponekod odločno odsvetujejo poslušati na sv. večer živino.

Zakaj gorje onemu, ki bi se predrznil in bi živina to opazila, ta ne bi ušel hudi nesreči! Narodna priča pripoveduje, da je kmet na sv. večer baje povedal družini, da bo šel poslušat v hlev, kaj bo govorila živina. Poredna hlapca se domenita in se skrivata pod jasli. Ko pride vražjeverni gospodar v hlev, zabruna hlapec hlapcu v izpremenjenem, nizkem glasu: „Kaj pa si nocoj tako klavern?“ — „Kako ne bi bil klaver,“ odgovori istotako drugi hlapec, „ko pa bova morala letos voziti gospodarja na pokopališče.“ Te „volovske“ besede so ubogega gospodarja pretresle in potle, da je velikega strahu hudo zbolel in kmalu nato umrl.

Čarovni stolec

Božične narodne vraže pripovedujejo tudi o čarovnicah. Tako pravijo na Primorskem, da je tisti, ki je vzela k polnočnici s seboj tri zrne pisanega „graha“, fižola in trinožni stolec iz devetererega lesa ter sedel nanj pred cerkvena vrata, videl in spoznal vse čarovnice. Štajerski Slovenci, posebno Prleki, so imeli pri tem tudi določeno dobo za izdelavo takega stolca. Začeli so ga delati na god sv. Lucije pred svitlom in so nadaljevali delo vsako jutro zgodaj do božiča. Nato pa so morali zanesti stolec k „polnočki“ in med mašo na njem klečati. Tako so videli medpovzdigovanjem vse čarovnice, ker so imele med tem proti vratom obrnjene obraze. Toda gorej onemu, ki ni pazil in po končani maši hitro ušel iz cerkve! Kogar bi dobile čarovnice, onega bi raz-unlele na solčni prah! Ta vraža obstoja tudi še drugod po slovenskih krajih. V Dobro poljah je moral biti ves les za stolček moškega spola, n. pr. hrast, gaber, oreh itd., ne pa ženskega, kakor breza, bukev itd. V Banja Loki je moral biti tak les iz trojega lesa: orehovega, češnjevga in jelovega. Kdor ga je delal ta ni smel izpregovoriti

niti besede. Tam je izdeloval kmet tak stolec. Pa so ga hodile čarovnice dan za dnem povpraševati, čemu ga dela. Kmet pa ni niti črnil in je potem zares videl pri polnočnici s stolca vse čarovnice, ki so se obračale pri povzdigovanju nazaj. Slišle so vanj, pa mu niso mogle do živga, ker se ni premaknil s stolca. Kmet je nato spoznal vse čarovnice. Na Štajerskem so imeli tudi vražo, da je videl čarovnice tisti, kdor je prišel k polnočnici prvi v cerkev in vr-gel krajcar v večno luč.

Božični zakladi.

Ljudje pripovedujejo, da je božična noč za kopanje zakladov prav tako pripravna kakor kresna noč. Na Igu je bila nastopna vraža: Na sveti večer je moral iti človek na razpotje in narediti ris z leskovo šibo, blagoslovljeno na cvetno nedeljo. Če je pokleknil sredi risa in zažvižgal, je prišel hudič. In če ga je človek vprašal, kje je zaklad, mu je povedal. Toda oni človek je moral imeti s seboj „črne bukve“ ter mu brati iz njih. Dokler ni bral, je slišal strašno gremenje in treskanje ter videl okoli sebe grozovite stvari. Če se človek ni dal zastrašiti in je prebral iz bukev vse, je dobil zaklad. Če pa se je dal prestrašiti in je skočil iz risa, ga je vzela hudič. — Tudi je bila vraža, da na sv. večer izvira iz studenca srebro in zlato. Okoli Stične pravijo, da je lahko postal srečen tisti, kdor je prišel o pravem času pred polnočnico k studencu. Tako srečen je bil nekdanji mož, ki je prišel o pravem času k studencu. Ko pa je zajel vode, je bil korec — poln zlata in srebra. — Na Dolenjskem je bila tudi vera, da se na sv. večer voda v potokih izpremeni v najboljšo vino, pa le za nekoliko hipov. Žal, je bil neznan pravi čas, da bi se ljudje napili sladke kaplje in napolnili z njo sode.

Vedeževanje.

Splošno razširjena je bila navada, da so si ljudje na sv. večer prerokovali svojo bodočnost. V mnogih krajih vlivajo še dandanes, zlasti dekleta, raztopljen svinec v mrzlo vodo in si prerokujejo po svinčenih oblikah, kakšen in kakšnega stanu bo njihov bodoči mož. Ponekod so uporabljali namesto svinec tudi vosek. Na Notranjskem so vlivali na sv. večer, preden so šli k polnočnici, jajca v kozarec vode ter so prihodnje jutro gledali oblike in prerokovali iz njih. — V raznih krajih je bila vraža, da je bil v novem letu gotovo mrlič pri hiši, če je ugasnila na sv. večer luč brez pravega vzroka. Na Črnem vrhu je bila vera, da je moral pred letom vmreti tisti, komur se je videla na sv. večer, ko je prišel duhovnik v hišo, na steni senca brez glave. V starih časih so prihajali na Kranjskem duhovniki na sv. večer po hišah kropiti in kaditi, kar marsikje opravljajo zdaj ljudje sami.

Ponekod imajo vero, da cveto božično noč cvetice pod snegom. — V Beli Krajini pravijo: Če je na sv. večer človek sam kje pod milim nebom in sliši strel v zraku, pomeni to, da bo vojna; če pa sliši, da žagajo in skobjajo deske pod nebom, pomeni to hudo bolezen in obilo smrt. Ista vraža je bila tudi na Igu. — V Metliki je bila vraža: Kdor bi se na badnik, ali pa kasneje, dokler je božičnik na mizi, naslonil s komolcem na mizo ali pa celo sedel nanjo, temu bi se spustili po komolcu tvoril. — Ravno tako pa so tudi pravili tamkaj, da je moral gost, ki je prišel na božični dan v hišo, sestiti vsaj za hip, da je bilo potem mnogo piščancev pri hiši.

Naši predniki so si prerokovali o božiču tudi vreme: Kakršno vreme je namreč dvanajst dni od sv. Lucije do božiča, tako vreme bo vseh dvanajst mesecev v novem letu. Dvanajst dni pomeni tedaj mesecev. — Štajerci pravijo: Ako je božična noč svetla, bodo prihodnje leto žitnice in kleti prazne. — Koroški Slovenci v Rožu pa: Če je božična noč svetla, bodo temni skednji in „svetli“ (prazni) „košti“ (kašče); — če je pač noč temna, bodo „svetli“ skednji in temni „košti“. — V Beli Krajini: Zelen božič, bel vuzem. — O božiču zeleno, o veliki noči sneženo. — O božiču pred vrati, o veliki noči za pečjo. — Na badni dan je treba vino zatakati, drugi dan, na božič, pa se mora pogledati, če je okoli pipe suho ali mokro. Če je mokro, bo dobra vinska letina; če je pa suho, bodo suhi v jeseni tudi sodi. — Svetla, jasna, božična noč kaže na slabo letino in nesreče. Duše tistih, ki umrejo na sveti dan, gredo naravnost v nebesa. Na sv. večer hodijo dekleta v mraku na dvorišče po drva; in katera jih naglo pobere ter prinese v kuhinjo „na par“, se bo še tisto leto omožila.

Ta običaj se nahaja tudi v Prekmurju. — Med koroškimi Slovenci je tudi navada, da vlivajo divji lovci na sv. večer svoje krogle.

Ko se je rodil Kristus

Ko se je tisto blaženo noč v slo-mašnem betlehemskega hlevca rodil Kristus, so vsi angeli zapustili nebo ter splavali na zemljo, da počaste rojstvo Sinu božjega. V nebesih so ostali samo mali angelčki, tisti, ki so bili preslabi, da bi nastopili in preleteli tako dolgo pot!

Seveda so bili angelčki žalostni, ker so morali ostati doma. Ker pa so hoteli vsekakor delovati pri proslavi novorojenega Kralja, so začeli trgati nebežkim rožicam cvetove te jih metati na zemljo.

Po vsem svetu pa je tedaj gospodovala huda zima in cvetovi nebežkih rož so med potoma zmrznili in padali v obliki snega na trda zemeljska tla.

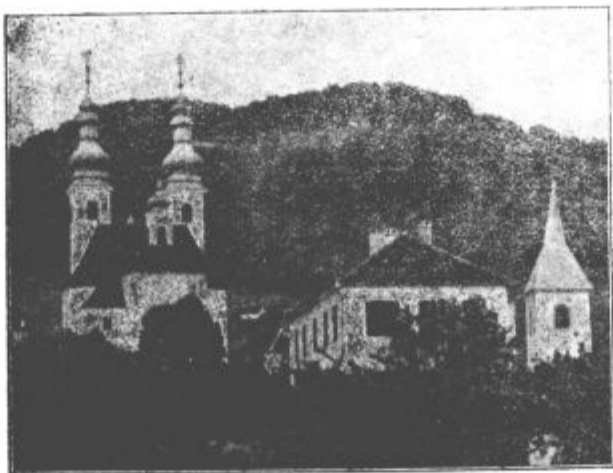
Od tistihdob padajo na zemljo zamrznjeni nebeški cvetovi vsako zimo, vse to pa v počaščenje rojstva Gospodovega.

Sladkogorska Mati Božja, Prekmurcem priljubljena božja pot

Čisto na samem kipi v nebo Donauška gora in se ozira preko planjave na vse Prekmurje, Boč pa večinoma skriva svojo kapo zadaj za Kapelo. Daleč sta obe gori, a vendar še dalje gredo pobožni Prekmurci na božjo pot... Tam za Bočem, onstran znamenitega trga Lemberga čepi na prijaznem hribu pod zavetjem Dolge gore Sladkogorska cerkev in tja romajo pobožni Prekmurci kar v procesiji, večinoma s svojimi duhovniki.

obiščejo kar še Marijo na Jezeru v Šmarju in Marijino cerkev na Tinskem.

Pobožni romarji so poklonili na Marijin oltar toliko bogatih darov, da so mogli na mestu, kjer je stala nekdanja kapelica sv. Marjete, pozidati v destih letih veliko in krasno cerkev Mariji na čast. Prejšnja patrona sv. Marjeta pa je dobila svoje mesto pod Marijinim prestolom v velikem oltarju. Vso cerkev je preslikal in ustvaril prave umetnozgodovinske vrednote kranjski slikar Illovšek.

Kaj zato, da meri pot nekako 100 km tja in 100 km nazaj... Sami smo si naložili, sami bomo nosili, je dejal starček, ko so ga pomilovali radi dolge poti...

Na mestu, kjer je danes Marijina cerkev na Sladi gori, je stala nekdanja kapela sv. Marjete. Naenkrat pa se je raznesel glas o čudežih pri oltarju Brezmadežne Device, in od takrat prihajajo romarji na Sladko goro od vseh strani, a najrajši pridejo na Veliki Šmaren meseca avgusta, kajti takrat

Ko je bila cerkev leta 1854. gotova, so prihajali tja še vedno romarji v velikem številu, a vendar bi bili radi domačini videli, da bi postala cerkev tudi sedež župnije, kajti župnija je bila še vedno v Lembergu. Po 32 tih letih naj bi se jim izpolnila tudi ta želja.

S prenosom župnije pa se niso mogli nikakor sprijazniti vrli tržani Lemberga. Ko je dospelo za prenos dovoljenje od duhovske in deželske gosposke in se je župnik že preselil na Sladko goro, so stražili noč in dan

cerkev, prepričani, dokler je še v njihovi cerkvi sv. Nikolaja Najsvetejše, tako dolgo jim tudi nihče ne more vzeti župnije. Ker je župnik uvidel, da s silo ničesar ne opravi, poskusil je zvižgati. Že tedaj so prihajali o Velikem Šmarju in ob drugih romanjih iz Celja oo. kapucini pomagat domačim duhovnikom. Tako je prišel tisto leto neki o. Jernej Maček. Tega je naprosil domači župnik, naj bere sv. mašo v župni cerkvi v Lembergu, kar se je zgodilo. Po končani maši pa je naročil kapucin cerkovniku, naj se opravi, da gresta sprevidet nekega bolnika na Sladko goro. Lemberžani so res mislili, da duhovnik odhaja samo z zadnjo popotnico. Toda kapucin Maček je vzel seboj vse sv. hostije ter se s cerkovnikom odpravil na Sladko goro, kjer so jih Sladkogorčani sprejeli z zvonjenjem in streljanjem iz možnarjev. Radi tega so postali Lemberžani pozorni, šli pogledat v tabernakelj in videli, da so osleparjeni. Po imenu onega kapucina pa so rekli in še danes trdijo, da jim je Maček Boga ukradel.

Božična noč.

Polnočni zvon je zbudil nas iz [spanja]

V akordih mogočnih vest nam [oznanja]

Da Kristus rodil se nam je nocoj Raduj se zdaj človek in slavo

[mu poj]

Zvezde na nebu vse lepše gorijo Novico veselo ljudem govorijo Da v jaslicah revnih tam dete leži Ki žrtvovati za nas se želi.

Nocoj je vse stvarstvo utihnilo V noč tajinstveno prislunilo, Rodil nam zdaj se božji je sin Poslan z nebeških višin.

Hitimo, hitimo, k jaslicam tja Kjer božje se dete v sanjih smehlja V ponižnosti svoji mu se poklonimo Za blagoslov sveti ga prosimo.

Klopčič Fr.

Božične pozdrave pošiljajo

Prijetne praznike in sreče polno novo leto želimo uredništvu lista „Murske Krajine, vsem stanovskim tovarišem, prijateljem in znancem, slovenski fantje orožniki; Franjo Klopčič, Lovro Žugman, Jovan Grozdanič, Murska Sobota, Anton Bunda Turnišče, Leopold Vidovič Gor. Radgona in Andolšek Josip Tišina; vsi slušatelji žandarmerijske podoficirske šole v Sremski Kamenici.

Vesele praznike in srečno novo leto želi Ivan M. Legen žand. Bošibos — Valandovo.

